

Renginys „Free Digital Democracy Dialogue“, 2023 m. sausio 12 d. (VU TSPMI). Taivano skaitmeninių reikalų ministerija, „Go Forward“ ir „BaltCap“ suorganizavo diskusiją apie technologijų įtaką valstybei, visuomenei ir demokratijai. Diskusijoje nuotoliniu būdu dalyvavo Taivano skaitmeninių reikalų ministrė Audrey Tang, Vilniaus universiteto Kibernetinio saugumo laboratorijos vadovas Linas Bukauskas, „Vinted“ saugumo ir privatumo direktorius Tomas Martinkėnas ir advokatė, „JurisConsultus“ asocijuotoji partnerė Julija Kalpokienė. Pradėdama pokalbį moderatorė prof. Margarita Šešelgytė pabrėžė technologijų dvilypumą – jos ne tik naudingos kasdieniame gyvenime, padeda pagreitinti procesus, bet ir gali būti naudojamos klaidingai informacijai platinti; suteikia laisvės, bet riboja privatumą. Kviesdama į diskusiją, profesorė klausė dalyvaujančiųjų nuotoliniu būdu, ar yra įmanoma suderinti dvi technologinės erdvės logikas: bendrą kooperavimą ir saugumą, ir kaip reikėtų sureguliuoti technologijų naudojimą, kad būtų apsaugoti asmenų duomenys. Atsakydama į klausimus Audrey Tang pabrėžė teigiamą technologijų pusę – jos gali būti naudojamos siekiant sustiprinti demokratiją ir kovoti su klaidinga informacija kurdamos pasitikėjimą, technologijas pritaikant peticijoms, pokalbiams tarp piliečių, dalyvaujamajam biudžetui kurti. Jos nuomone, technologijų reguliavimo srityje visuomeninis sektorius turi nustatyti normą, o viešasis sektorius ją sustiprinti; privatus sektorius šią normą tik įdiegtų. Kalbėdamas apie technologijų keliamas saugumo problemas, Linas Bukauskas teigė, kad reguliuojant technologijas reikalinga sistema profesorių ir švietimo atstovų, kurie padėtų suprasti, kaip technologijos veikia, kad jų veikimo principai nebūtų pamiršti. Reguliavimą vertindama teisiniu požiūriu, Julija Kalpokienė pažymėjo, jog dėl kibernetinės erdvės neapibrėžtumo yra sudėtinga įdiegti aiškų ir tarptautinėje erdvėje galiojantį regu-

liavimą, todėl jis turi apimti savireguliaciją, vartotojų sąmoningumą, gerąją verslų praktiką ir valstybių reguliavimą. Apibendrinusi technologijų daugiadimensiškumą, Margarita Šešelgytė pažymėjo, kad duomenų atvirumas tuo pačiu metu yra ne tik demokratijų silpnybė, bet ir stiprybė prieš autokratijas. Renginio transliacijos įrašas prieinamas VU TSPMI „Facebook“ paskyroje. *Vaiva Šileikytė*

Diskusija „Jaunimas politikoje“, 2023 m. vasario 28 d. (VU TSPMI, hibridiniu būdu). Diskusiją organizavo iniciatyva „Man ne dzin“. Diskusijoje siekta aptarti klausimus, kodėl jaunimui svarbu dalyvauti politikoje, ką jaunimas gali duoti politikai ir ką politika gali duoti jauniems žmonėms. Diskusijoje dalyvavo devyni pašnekovai, kandidatai į Lietuvos miestų mero postą ir į miestų ir miestų rajonų savivaldos tarybas. Dažnai pasikartojęs atsakymas į klausimą, kodėl diskusijos dalyviai pasirinko politiko kelią, buvo užpildyti „interesų nišą“, neatstovaujama politikoje, – jaunimo politiką (?). Taip pat tokį politikų pasirinkimą lėmė išitraukimas į politines jaunimo organizacijas ir su politika susijusios studijos. Partijų atstovai rinkosi tas politines jėgas, kurių ideologija ir vertybės labiausiai atitiko jų asmenines. Jaunieji politikai kalbėjo apie patiriamą paradoksą: viena vertus, visuomenė džiaugiasi, kad jaunimas eina į politiką; kita vertus, žiūri į jį nepatikliai. Politikoje jaunimas taip pat neretai susiduria su neigiamu vyresnių kolegų požiūriu. Laisvės partijos atstovas Daniel Ilkevič teigė, jog ne tik jaunas žmogus politikoje turi įrodyti savo kompetenciją, bet ir nacionaliniai politikos žaidėjai turėtų atsisakyti stereotipinio požiūrio į jaunimą. Anot Darbo partijos nario Manto Stulgaičio, sinergija tarp jaunų ir patyrusių politikų padėtų išvengti krizių tiek savivaldos, tiek nacionaliniu lygmeniu. Diskusijoje taip pat atkreiptas dėmesys į moterų dalyvavimo politikoje problemą ir jų trūkumą šioje srityje. Diskusijos įrašą galima rasti VU TSPMI. *Ona Rinkevičiūtė*

Diskusija „Diena po rinkimų“, 2023 m. kovo 6 d. (VU TSPMI). Diskusija buvo skirta aptarti 2023 m. savivaldybių tarybų ir merų rinkimų

pirmąjį turą ir galimus antrojo turo rezultatus. Diskusijoje dalyvavo profesorė Ainė Ramonaitė, daktarė Ieva Petronytė-Urbonavičienė ir VU TSPMI doktorantas bei dėstytojas Paulius Skirkevičius. Diskusijoje pasidžiaugta tendencija, kad savivaldos rinkimai, ilgą laiką buvę tarsi „antraeiliai“, sulaukia vis daugiau rinkėjų dėmesio – rinkiminis aktyvumas šiuose rinkimuose buvo didesnis. Apibendrinama pirmojo turo rezultatus A. Ramonaitė teigė, kad rinkimai visoms partijoms, išskyrus Laisvės ir Darbo partijas, buvo sėkmingi. A. Ramonaitės teigimu, nesėkmingas Laisvės partijos pasirodymas nulemtas partijos negebėjimo dirbti partinį darbą, o štai Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ įrodė tai gebanti. I. Petronytė-Urbonavičienė puikų LSDP pasirodymą siejo ir su pokyčiais kitose partijose, ir su nacionaline politika – tai, kad daugumą Seime turi dešinėsios jėgos, galėjo suteikti socialdemokratams tam tikro pranašumo. Nemažai dėmesio aptariant rinkimų rezultatus skirta Vilniaus miesto mero rinkimams – intriga ir konkurencija lemia didesnę susidomėjimą, taigi ir rinkiminį aktyvumą. Ši tendencija I. Petronytės-Urbonavičienės išskirta kaip politologinis fenomenas, tačiau pažymėta, kad rinkiminis aktyvumas sąlyginai didelis ir savivaldybėse, kuriose merai perrenkami. P. Skirkevičius šiuos rinkimus įvardijo „merų perrinkimo rinkimais“ – jau pirmajame ture buvo perrinkti 26 merai (palyginti su 19 perrinktų merų 2019 m. savivaldos rinkimuose). A. Ramonaitė tai siejo ir su žiniasklaidos užvaldymo bei administracinių išteklių panaudojimo atvejais dalyje savivaldybių, ir su paprasčiausiu atidesniu dėmesiu infrastruktūros gražinimui ir bendru gyvenimo lygio gerėjimu – merai perrenkami, nes bijoma blogesnio. Merų perrinkimo tendencija iš dalies aiškinta Rinkimų kodekso pokyčiais – sugriežtintos sąlygos rinkimų komitetams lėmė, kad, pavyzdžiui, Vilniuje, visi kandidatai buvo partiniai. I. Petronytė-Urbonavičienė pažymėjo, kad daugumoje savivaldybių rinkimų komitetai laimėjo kartu su jų iškeltu meru, jos teigimu, komitetai transformuojasi į savotiškas merų palaikymo komandas. Taigi savivaldos rinkimuose asmenybių svarba, ypač ne didmiesčiuose, išlieka didelė – Ramonaitės teigimu, kai iškeliamas stiprus žmogus, prie partijos. Diskusijos įrašą galima rasti VU TSPMI. *Gabija Januškaitė*

Jean Monnet Chair prof. Ramūno Vilpišausko ir Europos Parlamento nario Andriaus Kubiliaus diskusija, 2023 m. kovo 21 d.
(VU TSPMI, nuotoliniu būdu)

Diskusijos metu europarlamentaras Andrius Kubilius su studentais aptarė Europos Parlamento veiklos ypatumus ir svarbą Ukrainos ateičiai. Europarlamentaras, apibūdinamas darbą EP, teigė, kad visa sistema leidžia intensyviai daryti įvairius darbus. A. Kubilius išskyrė didžiausią skirtumą tarp Lietuvos ir EP – pastarajame svarbiausias vaidmuo tenka politinėms grupėms, frakcijoms, kurios derina sprendimus tarpusavyje per balsavimo sąrašą (angl. *voting list*). EP taip pat veikia derybų grupės, jose priimamos rezoliucijos, dėl kurių vėliau yra balsuojama. Šiose grupėse yra atstovų iš kiekvienos frakcijos. Nors EP skelbiamos direktyvos yra rekomendacinio pobūdžio, tačiau, A. Kubiliaus nuomone, EP yra labiausiai politinė institucija, formuluojanti tam tikrus politinius naratyvus, ypač užsienio ir saugumo politikos srityse. Pastarųjų metų procesai Europoje išmokė ilgalaikio strateginio mąstymo ir gebėjimo greitai reaguoti į kylančius iššūkius. Ukrainos ir ES derybos turėjo prasidėti 2027 m., tačiau dėl karo jos paankstintos ir prasidėjo 2023 metais. Priežastys, lėmusios šį sprendimą, yra trys: 2024 m. vyks EP rinkimai, ES pagalba Ukrainai ginantis nuo Rusijos agresijos ir principas, kad Ukrainos atstatymas turėtų vykti pagal ES standartus. Kalbant apie ES plėtrą pažymėta, kad Ukrainos integracija būtų ES minkštosios galios įrankis, kuris galėtų paskatinti Rusiją keistis. Europarlamentaras, kalbėdamas apie karą Ukrainoje, tikisi, jog šios šalies pergalė kare bus pilyginta Berlyno sienos griuvimui, tik šiuo atveju grius Kremliaus kaip agresyvaus, autoritarinio ir kleptokratinio režimo siena. Pokalbio metu aptartos ir ES institucinės reformos. Akcentuota, kad yra gvildenamos idėjos dėl atsisakymo veto teisės, kuri skatina šantažo kultūrą, o ja labiausiai naudojasi Centrinė Europa. Ir dabartiniame kontekste veto teisė gali būti vertinama kaip pagalba Rusijai. Apibendrinant verta pažymėti, jog Ukrainos klausimas Europos Parlamente tampa vis svarbesnis, o tai patvirtina ir paankstintos derybos su šia valstybe. Diskusijos įrašą galima rasti VU TSPMI. *Austėja Dūdonytė*

Diskusija „Karo Ukrainoje pamokos Lietuvai – gynybos perspektyva“, 2023 m. gegužės 25 d. (VU TSPMI). Diskusiją suorganizavo VU TSPMI studentiškos organizacijos: Studentų atstovybė, Studentų mokslinė draugija, Studentų ateitininkų sąjungos Šv. Tomo Moro klubas, studentų korporacija „RePublica“ ir Karybos klubas. Renginys buvo sudarytas iš dviejų dalių: diskusijos ir žiurovų klausimų. Diskusijoje nuotoliniu būdu dalyvavo dr. Deividas Šlekys ir visuomenininkas, nevyriausybinės organizacijos „Blue/Yellow“ įkūrėjas Jonas Ohmanas. Pokalbis prasidėjo klausimu apie politinės valios trūkumą priimti tam tikrus sprendimus. Jonas Ohmanas pažymėjo, kad Vakarų šalių polinkis į taikią tarpusavio sąveiką, prekybą nepaliko vietos mąstymui apie karo „namuose“ galimybę. Šlekys pažymėjo, jog nors Vakarų Europa ir JAV yra linkusios pabrėžti politinę saugumo partnerystės dimensiją, naujos realijos privertė aljansą persiorientuoti nuo taikos palaikymo operacijų į „valstybę prieš valstybę“ konfliktus. Ohmanas taip pat išžvelgė ne tik NATO aljanso sampratos pokytį, bet ir besikeičiantį saugumo suvokimą. Šiuo atžvilgiu Lietuva, kuri sau teikė savo teritorijos gynybos kol ateis partnerių pagalba užduotį, dabar nori būti visiškai atsakinga už savo teritorijos apsaugą. Deividas Šlekys pridūrė, kad vykstantys pokyčiai aprėpia viską, todėl kai kurios naujovės gali sulaukti ir atgalinės reakcijos. Pokalbiui baigiantis buvo užsiminta apie Lietuvos kariuomenės divizijos kūrimą. Kalbėdamas šia tema Šlekys atkreipė dėmesį į tai, kad Vakarai atsisako atsižvelgti į karo Ukrainoje pamokas, nes NATO planai yra orientuoti į kovą divizijų, o ne Ukrainoje figūruojančių batalionų pagrindu. Todėl divizijos turėjimas Lietuvai leistų vadovauti savo teritorijos gynybai. Renginio įrašą galite rasti VU TSPMI. *Mantvydas Tamulis*

Rositos Garškaitės-Antonowicz disertacijos „Katalikybės vaidmuo kasdieniame mąstyme apie Europos Sąjungą: Lietuvos atvejis“ gynimas, 2023 m. rugsėjo 29 d. (VU TSPMI)

Gynimo tarybą sudarė prof. Ainė Ramonaitė (pirmininkė), prof. Milda Ališauskienė, prof. Neringa Klumbytė, prof. Paulius Vaidotas

Subačius ir doc. dr. Nerija Putinaitė. Disertacijos pristatymą doktorantė pradėjo išskirdama paradoksalių katalikų santykį su Europos Sąjunga, kai susikerta a) ES projekto sekuliarumas vs entuziastingas katalikų palaikymas ES ir b) oficiali Vatikano pozicija ES vienijimosi atžvilgiu vs neigiamas katalikų diskursas kai kuriose ES valstybėse šiuo klausimu. Disertacija atsispyrė nuo šio paradokso keldama klausimą, koks yra katalikybės vertinamasis vaidmuo kasdieniame katalikų mąstyme apie ES. Disertacijoje katalikybė suvokiama kaip prasmų visuma, kuri naudojama interpretuojant įvairius politinius klausimus. Lietuva pasirinkta kaip tyrinėjimo vieta dėl didelio lietuvių, kurių nemaža dalis identifikuojasi kaip katalikai, palankumo ES. Empirinė tyrimo dalis susidėjo iš 40 aktyvių ir 10 nominalių katalikų giluminių interviu bei vyskupų diskurso 2003–2022 m. analizės. Remiantis surinktos interviu medžiagos interpretacija išskirti trys katalikiškų išteklių tipai: a) naratyviniai, veikiantys katalikų bendruomenėje, b) doktrininiai, kylantys iš katalikiškosios moralės ar etikos, ir c) vaizduotės, naudojantys tikinčiojo santykį su šiapusybe. Pagrindinės darbo išvados pabrėžė pačių asmenų galimybes pasitelkti skirtingus katalikiškus išteklius politinei pozicijai pagrįsti, derinant arba priešinant katalikybę su modernybe. Tai atskleidė aktyvių katalikų Lietuvoje pliuralumą bei neapibrėžtą Katalikų Bažnyčios įtaką formuojant katalikų požiūrį į ES. Gynimo komisija gyrė disertaciją už tai, kad joje meistriškai panaudoti įvairių disciplinų šaltiniai, tyrimas inovatyvus, naujoviškas, ir vienbalsiai pritarė daktarės laipsnio suteikimui jos autorei. *Vaiva Šileikytė*

Diskusija „Kam partijoms reikia analitinių centrų?“, 2023 m. birželio 28 d. (VU TSPMI). Renginys buvo skirtas aptarti Lietuvoje esančius ir besikuriančius partijų analitinius centrus. Renginyje dalyvavo partijų analitinių centrų atstovai (Liutauras Gudžinskas (Solidarumo institutas, LSDP), Daniel Ilkevič (Liberalios demokratijos institutas, Laisvės partija), Tomas Tomilinas (Demokratijos institutas, Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“), Teodoras Žukas (Europietiškos dešinės institutas, TS-LKD) ir politologai (Pilietinės

visuomenės instituto direktorė Ieva Petronytė-Urbonavičienė bei Vilniaus politikos analizės instituto Medijų ir demokratijos programos vadovas Donatas Puslys). Kam partijoms reikalingi analitiniai centrai? Renginio dalyviai akcentavo šių organizacijų politinio švietimo užmojų ir partijų politinio nuoseklumo bei refleksijos skatinimą. Be to, diskusijoje buvo iškeltas ir analitinių centrų tarptautinis bendradarbiavimas – dalyviai akcentavo Lietuvos patirtį demokratizacijos procesuose, populizmo šalyje padėtį lygindami su regiono kaimynėmis, ir užsienio politikos patirtį su Baltarusija bei Kinija. Diskusijoje buvo išsakyta tam tikrų nuogąstavimų, susijusių su analitiniais centrais: ar šie neprives prie dar didesnės visuomenės poliarizacijos, partijų fragmentacijos ir ar netaps tam tikrais partijų „propagandiniais centrais“. Atsižvelgdami į tai, diskusijos dalyviai pabrėžė tarptautinę šalių patirtį – Vokietijoje analitiniai centrai savo veikloje akcentuoja skaidrumo, pliuralizmo ir atviros demokratijos principus. Analitinių centrų vadovai pabrėžė ir problemas, su kuriomis susiduria analitiniai centrai, pavyzdžiui, nenuoseklus valstybės finansavimas ir tam tikri įstatymiškai „per griežti“ saugikliai, susiję su finansavimo gavimu iš kitur. Galiausiai, sprendžiant klausimą, ar šie centrai netaps tam tikrais „elito klubais“, diskusijoje dalyvavę politologai pabrėžė pačių centrų bei partijų uždavinį ieškoti strategijų, kaip kalbėti su rinkėjais, ir jas pritaikyti. Kartu buvo iškelta idėja, kad politinio švietimo galėtų imtis patys kandidatai – akcentuojamas centrų, kaip tarpininkų, ir atskirties tarp politikos ir paprastų rinkėjų vaidmuo. Partiniai analitiniai partijų centrai yra sąlyginai naujas reiškinys Lietuvos politikoje, kuris susilauks dėmesio ir apmąstymų pačiose partijose per ateinančius Seimo rinkimus. *Žanas Zabėlius*

„Belarus and Belarusians, 2020+“ (liet. Baltarusija ir baltarusiai, 2020+), VU TSPMI bendradarbiaujant su Voriko universitetu vykdytos dirbtuvės, 2023 m. spalio 24 d. (VU TSPMI). Renginį, skirtą reflektuoti Baltarusijos aktualijas po fiktyvių Baltarusijos prezidento rinkimų ir paskui vykusių protestų, sudarė trys dalys. Pirmojoje vyko knygos „Belarus in the XXI Century: Between Dictatorship and

Democracy“ (liet. Baltarusija XXI a.: tarp diktatūros ir demokratijos) pristatymas. Antroje buvo dalijamasi įžvalgomis apie Baltarusiją ir jos demokratinę kryptį, pilietinę visuomenę. Paskutinėje renginio dalyje vyko diskusija „Baltarusija tarptautinėje darbotvarkėje: sugręsimas prieš demokratiškų baltarusių interesus“. Analizuojant 2020 m. Baltarusijoje vykusius protestus pažymėta, kad senosios pilietinės organizacijos neturėjo didelės įtakos didžiuosiuose protestuose, jų neorganizavo ir nesiėmė lyderystės. Pats svarbiausias dalykas, kuris paskatino baltarusių pilietinę visuomenę susitelkti, buvo savaiminis atsiradimas (angl. *self-emergence, self-organization*), t. y. piliečiai patys suvokė, jog reikia veikti. Būtent šis veiksnys turėtų lemti pilietinės baltarusių visuomenės ateitį – bendras tikslas kovoti už demokratiją, suprantant, kad tik jie patys gali pakeisti padėtį, nors dauguma opozicijos lyderių yra išvykę. Viena svarbiausių šios knygos įžvalgų yra tai, jog Baltarusija po 2020 m. stipriai pasikeitė, nors politinis režimas liko, tačiau žmonių pasitikėjimo jis nebeturi. Buvo pabrėžta, kad baltarusių diaspora, įsitvirtinusi Lenkijoje, Sakartvele ir Lietuvoje, yra kaip niekada stipri ir vieninga valstybės demokratizacijos klausimu. Diskusijos metu pabrėžta, jog Lietuvai itin svarbi Baltarusija ir jos ateitis, o tai geriausiai atspindi mūsų ilgalaikė politika. Pažymėta, kad Rusijos pradėtas karas Ukrainoje nukreipė lietuvių žvilgsnius nuo Baltarusijos į Ukrainą, o dabar mūsų dėmesį dar labiau patraukė Vidurio Rytai, todėl mes susiduriame su nauju iššūkiu – kaip išlaikyti dėmesį baltarusių diasporai ir jų siekiui demokratizuoti šalį. Paskutinėje renginio dalyje dalyvavo S. Tsikhanouskaya, ji padėjo lietuviams už galimybę įsikurti diasporai ir kurti gyvenimą Lietuvoje, nors ir laikinai. Ji pažymėjo, kad autoritarinė Rusijos ir Baltarusijos valdžia skatina įtampą Lietuvoje tarp lietuvių ir baltarusių, skleidžia dezinformaciją, tačiau dar kartą pakartojo, jog baltarusiai gerbia Lietuvos teritorijos vientisumą su sostine Vilniuje. *Austėja Dūdonytė*

Metinė Lietuvos politikos mokslų konferencija „Polikrizės atgarsiai Lietuvoje ir pasaulyje“, 2023 m. lapkričio 30–gruodžio 1 d. (VU TSPMI). 2023 m. VU TSPMI vyko kasmetinė politikos mokslų

konferencija, į kurią pristatyti naujausių savo tyrimų susirinko Lietuvos ir užsienio mokslininkai. Konferencijos temą padiktavo pastarojo meto realijos – viena po kitos besidauginančios ir intensyvėjančios krizės – Rusijos karas Ukrainoje, autoritarinių režimų plėtra, dirbtinio intelekto keliamos grėsmės, klimato kaitos padariniai ir t. t. Dviejų dienų renginį sudarė 13 pranešimų sesijų ir konferenciją atidaręs pagrindinis pranešimas „NATO’s New Front: Allied Deterrence Comes to the Baltic States“, kurį skaitė Kopenhagos universiteto profesorė Maria Mälksoo. Konferenciją sudarė tyrėjų iš užsienio pranešimai, kurių buvo penki, ir atskira sesija, skirta VU TSPMI studentų tyrimams. Ši sesija buvo suorganizuota instituto Studentų mokslinės draugijos iniciatyva, atrinkus su konferencijos tema labiausiai susijusius naujausio „Geriausių rašto darbų almanacho“ atrankai nominuotus darbus. Konferencijos pranešimai apėmė labai skirtingas politikos mokslų sritis ir metodus, pradedant migrantų krizės Lietuvoje analize iš viešosios politikos perspektyvos ir baigiant filosofine diskusija apie politiškumą techninėje visuomenėje. Išskirtinio dėmesio susilaukė sesija-diskusija su Zenonu Norkumi, kurios metu profesorius pristatė dvi naujausias savo monografijas apie moderniąsias restauracijas, kurios nagrinėtos iš istorinės sociologijos perspektyvos. Antrąją konferencijos dieną buvo prisimintas ir 2023 m. miręs VU TSPMI profesorius, buvęs Tarptautinių santykių katedros vedėjas Evaldas Nekrašas. Jam skirtoje sesijoje dalyvavo šią įvairiapusę asmenybę pažinoję žmonės – instituto profesoriai Alvydas Jokubaitis, Gediminas Vitkus ir Dovilė Jakniūnaitė bei Filosofijos fakulteto profesorius Jonas Dagys. Konferencijos programą galima rasti VU TSPMI interneto svetainėje. *Benas Putrimas*